

Мировська Анна Всеволодівна,

професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Журавська Юлія Сергіївна,

здобувач вищої освіти ступеня магістра навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

ПІДГОТОВКА СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ: ПРАВОВИЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТИ

Сучасні потреби органів Національної поліції в експертах-криміналістах зумовлені не лише певним ступенем демократизації суспільства та посиленням уваги до дотримання прав і свобод людини, а і необхідністю підвищення ефективності та результативності роботи правоохоронних органів з виявлення, розслідування та розкриття злочинів, нарощуванням зусиль у боротьбі зі злочинними проявами в цілому.

Нині роль спеціальних знань у процесі розслідування злочинів стрімко зростає. Така тенденція пов'язана із підвищенням «технологічності» вчинення злочинів, а посилення інституту використання науково-технічних методів є підґрунтям до загального покращення якості розкриття та розслідування злочинів та до скорочення строків розслідування. Іншою обставиною, яка потенційно призводить до розширення практики використання спеціальних знань у розслідуванні злочинів, є розвиток нових технологій і методик експертного дослідження, що дозволяє слідчим вирішувати раніше недосяжні завдання [6, с. 313].

Реформування діяльності правоохоронних органів щодо техніко-криміналістичного та експертного забезпечення розкриття і розслідування злочинів потребує не тільки реорганізації їх структури, а й зміни ставлення фахівців до своєї службової діяльності. Виконання цього завдання неможливе без якісної підготовки фахівців високого рівня. Якість та ефективність експертної діяльності безпосередньо пов'язані з рівнем її теоретичного осмислення, ступенем розроблення методологічних, правових, організаційних засад її провадження, забезпеченням досягненнями науково-технічного прогресу, а також підвищенням якості добору, підготовки та перепідготовки експертів [3, с. 107].

Експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань [4].

Для забезпечення якісної підготовки експертів має існувати професійна освіта на базі підготовки у вищих навчальних закладах із повним циклом навчання на магістерському освітньому рівні, як це прийнято в більшості країн світу.

Професіоналізація наукових працівників у сфері судово-експертної діяльності повинна будуватися переважно на фундаментальній підготовці майбутнього судового експерта у вищому навчальному закладі саме як судового експерта. Такий підхід передбачає необхідність розвитку післядипломної освіти, її базування на фундаментальній підготовці у вищих навчальних закладах. Тому підготовка судового експерта повинна передбачати: базову повну вищу освіту; післядипломну освіту (спеціалізація стажування, підвищення кваліфікації та перепідготовка); спеціальну освіту за певними експертними спеціальностями; самоосвіту [1, с. 230].

Також, досить значимим, постає питання поняття інформаційного забезпечення експертної діяльності, яке неодноразово висвітлювалось у сучасній криміналістичній літературі, оскільки саме від інформаційного забезпечення залежить підвищення ефективності експертної діяльності.

Без проведення судових експертиз, як основної форми використання спеціальних знань, неможливе всебічне, повне і об'єктивне розслідування кримінальних правопорушень, тому що проведення судової експертизи суттєво розширює можливості судочинства шляхом наукового пояснення актів і обставин, що встановлюються.

Експерт у ході проведення спеціалізованого дослідження, використовуючи всю різноманітність видів розумової діяльності і застосовуючи високоточні реєструючі й дослідницькі науково-технічні засоби, підходить до найвідповідальнішого етапу – до оцінки встановлених ознак і формулювання на підставі такої оцінки свого висновку. Останній в кожному випадку експертизи є підсумком пізнання об'єктивної дійсності [2, с. 2].

Таким чином, проаналізувавши сучасний рівень підготовки судового експерта, а також нормативно-правове забезпечення цієї

сфери, ми можемо дійти висновку, що ця діяльність є вкрай важливою для судочинства. Разом з тим, на думку автора, для підвищення ефективності судово-експертної діяльності необхідно, по-перше: урегулювати норми вітчизняного та міжнародного законодавства з метою усунення протиріч, розбіжностей та неоднозначного тлумачення окремих позицій; по-друге: забезпечити належне сучасне матеріально-технічне забезпечення експертної діяльності із урахуванням інноваційних напрямків у відповідних сферах та постійне підвищення кваліфікації працівників і впровадження передового досвіду у експертну діяльність.

Список використаних джерел

1. Бараняк В.М. Проблеми підготовки судових експертів у вищих навчальних закладах України. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2014. № 801: Юридичні науки. С. 229–233.
2. Гончаренко В.Г. Організаційні та правові проблеми судової експертизи в Україні. Часопис Академії адвокатури України. 2011. № 1 (10). С. 2–9.
3. Кофанов А.В. Деякі аспекти проблематики підготовки судових експертів, їх взаємодії з керівництвом та оцінки проведених ними досліджень. Криміналістичний вісник. 2013. № 2 (20). С.107–115.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. №4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/4651>. (Дата звернення 23.03.2018р.).
5. Мазниченко Ю.О., Андрієнко А.В. Сучасний стан і перспективи інформаційного забезпечення судово-експертних досліджень. Криміналістичний вісник. 2012. № 2 (18). С. 89–93.
6. Мировська А.В. Проблеми правового регулювання використання спеціальних знань у розслідуванні фальшивомонетництва. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2011. № 24. С. 313–319.